

Onderzoeksresultaten in de praktijk

In het verbeteren van de kwaliteit van zorg zijn verschillende stappen te onderscheiden. We ervaren een probleem in de praktijk, objectiveren dat door observationeel en exploratief onderzoek, en bedenken mogelijke oplossingen. Daarna onderzoeken we die oplossingen in observationeel en interventieonderzoek. Ten slotte bestuderen we de kosten en effecten van de innovatie in de dagelijkse praktijk en evalueren we de haalbaarheid.

Naar implementatieonderzoek

In de afgelopen vijftien jaar heeft het klinisch onderzoek naar incidentie en beloop van aandoeningen, diagnostiek en behandeling in de eerste lijn een forse vlucht genomen. Het aandeel van Nederlandse onderzoekers was en is substantieel. De tijd lijkt nu rijp om naast het klinisch onderzoek de implementatie van de verworven kennis in de patiëntenzorg meer aandacht te geven dan voorheen. De voorwaarden zijn aanwezig: ervaring en expertise op het gebied van implementatieonderzoek; de organisatie van de eerste lijn is beter gestructureerd en de praktijken zijn beter uitgerust om zorgverlening aan chronisch zieken te leveren; universitaire onderzoeksgroepen hebben gezondheidscentra opgezet waar toegepast onderzoek kan worden uitgevoerd en ook de middelen om implementatieonderzoek te financieren zijn toegenomen.

Voorbeelden

In dit nummer staan twee mooie voorbeelden van implementatieonderzoek. Van Trappenburg et al. beschrijven het tijdig handelen bij exacerbaties van COPD. Het is bekend dat vroeg ingrijpen gunstige effecten heeft, maar de vraag is hoe we dat in de praktijk moeten realiseren. Trappenburg et al. zagen dat een eenvoudig hulpmiddel bij zelfmanagement bij exacerbaties van COPD gunstige, zij het bescheiden, effecten had. Oerlemans et al. beschrijven cognitieve gedragstherapie bij patiënten met het prikkelbarredarmsyndroom (PDS). Deze onderzoekers lieten zien dat een eenvoudige ict-toepassing op een smartphone een haalbare, effectieve manier was om de cognities en percepties van PDS-patiënten gunstig te beïnvloeden.

Voorwaarden

Implementatieonderzoek vereist nauwe samenwerking met sociale wetenschappers omdat er vaak gedragswetenschappelijke vragen ten grondslag liggen aan de toepassing van inzichten in de medische praktijk. Gelukkig bestaat er een lange traditie in de samenwerking tussen huisartsen en sociale wetenschappers en dat is ook goed te zien in deze publicaties.

Een andere voorwaarde is dat ook in implementatieonderzoek methodologische aspecten scherp worden bewaakt. Een voorbeeld is de definitie van de onderzoekspopulatie. Wil je de toepassing van een bepaalde innovatie in de praktijk goed evalueren, dan moet je de patiënten die wel in aanmerking kwamen voor deelname maar niet wilden meedoen – of door hun huisarts buiten het onderzoek werden gehouden – eigenlijk ook meenemen in de analyse. Implementatie is niet succesvol als de innovatie goed werkt bij een klein aantal gemotiveerde patiënten maar door het merendeel van de patiëntengroep niet wordt gebruikt. Beide onderzoeken laten zien dat de onderzochte interventies een gunstig effect hebben, *mits zij worden toegepast*. Dat is op zich een relevant resultaat, maar nieuw onderzoek moet uitwijzen hoe vaak en op welke wijze dit soort interventies in de dagelijkse praktijk daadwerkelijk worden gebruikt en in hoeverre de kosten tegen de baten opwegen. ■

Theo Verheij